

- міжнародні;
- глобальні.
- 16. За можливістю страхування:
 - страхові (які підлягають страхуванню);
 - нестрахові (які не підлягають страхуванню).
- 17. За змістом:
 - ризик портфеля проектів;
 - ризик програми проектів;
 - ризик окремого проекту;
 - ризик конкретної задачі проекту.
- 18. За причиною виникнення:
 - із-за невизначеності майбутнього;
 - із-за непередбачуваності поведінки учасників проекту;
 - із-за недостатності та (або) недостовірності інформації.

- 19. За можливими наслідками:
 - ризики, що призводять до економічних втрат;
 - ризики, що призводять до втраченої вигоди;
 - ризики, що призводять до додаткового прибутку.

5. Висновки

Запропонована класифікація ризиків за ознаками може бути використана для проведення визначення та групування ризиків на будь-якому рівні деталізації, для ризиків всієї організації, для ризиків конкретного проекту організації, портфелю проектів, програми проектів, може бути застосована цілком або в деякій частині, в залежності від цілі класифікації (наприклад, тільки за однією ознакою, чи за кількома).

Література

1. Ермасова Н.Б. Риск-менеджмент организации / Ермасова Н.Б. – М.: Издательство «Адфа-Пресс». 2005. – 240 с.
2. Абчук В.А. Риски в бизнесе, менеджменте и маркетинге / Абчук В.А. – Спб: Изд-во Михайлова В.А., 2006. – 480 с.
3. Старостіна А.О. Ризик-менеджмент: теорія та практика: Навч. посіб. / А.О. Старостіна, В.А. Кравченко. – К.: Видавництво „Кондор”, 2009. – 220 с.
4. Словник-довідник з питань управління проектами / [під ред. С.Д. Бушуєва Українська асоціація управління проектами]. – К.: Видавничий дім „Деловая Украина”, 2001. – 640 с.
5. Керівництво з питань проектного менеджменту: пер. з англ. / під ред. С.Д. Бушуєва, – [2-е вид., перероб.] – К.: Видавничий дім „Деловая Украина”, 2000. – 198 с.

УДК 658.012.32

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЕКТІВ ТА ПРОГРАМ

Т.О. Прокопенко

Кандидат технічних наук, доцент
Кафедра управління проектами
Черкаський державний технологічний університет
бул. Шевченко, 460, м. Черкаси, Україна, 18006
Контактний тел.: 097-299-99-79
E-mail: tatianaalexandr@yandex.ru

В статті автор пропонує методикю, в основі якої є феномен альтернативного вибору цілей з використанням технології, що базується на методі аналізу ієрархій, якісних методах прийняття рішень, методах теорії нечітких множин

Ключевые слова: стратегія, програма, місія, проект

В статье автор предлагает методикю, основанную на феномене альтернативного выбора целей с использованием технологии, которая основана на методе анализа иерархий, качественных методах принятия решений, методах теории нечетких множеств

Ключевые слова: стратегия, программа, миссия, проект

In article the aauthor offers the methods of the development of the program, founded on phenomenon of the alternative choice mission with use of technologies, which based on method of the analysis hierarchy, qualitative method decision making, method to theories of the fuzzy sets

Keywords: strategy, program, mission, project

1. Вступ

Інвестиційний процес на підприємствах та організаціях є на сьогоднішній день основною стратегією

управління та забезпечує орієнтацію на розвиток, стійке процвітання та задоволення потреб споживачів. При цьому вирішуються тактичні та, головним чином, стратегічні задачі, що в свою чергу призначені

для підтримки або створення конкурентоспроможного іміджу підприємства чи організації в порівнянні з іншими. Тому ефективне функціонування підприємства має адаптувати свою стратегію до стратегії зовнішнього оточення та внутрішньої динаміки, а також знайти шляхи ефективного інвестування управлінських ресурсів для своєчасного досягнення запланованих стратегічних показників.

Для того щоб стратегія набула більш конкретної та практичної форми, необхідно сформувати таку адекватну та прогнозну стратегію, що базуватиметься на декількох місяцях проектів, та створити на їх основі програму [1, с.76]. До того ж обов'язковою передумовою успішної реалізації будь-якої програми, є детальне та обґрунтоване проведення досліджень в процесі доінвестиційної фази проектів, що входять в її склад. В ході даної фази проводиться докладне вивчення фінансово-економічної ефективності, факторів невизначеності і ризиків, а також окремих змін у керівництві або політиці, які можуть вплинути на успіх здійснення програми. На цьому етапі закладається основа для реалізації програми. Метою доінвестиційної фази є отримання обґрунтувань можливості та доцільності реалізації ідей проектів, що входять до складу програми, на підставі яких приймається доленосне управлінське рішення – варто здійснювати ідеї, чи ні. Багатоваріантна проробка як ідей проектів в цілому, так і окремих її аспектів з метою пошуку найбільш раціональних варіантів проектних та управлінських рішень є тим методологічним підходом, що гарантує розробку ефективної програми.

2. Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

В [2, с.72] цінність проекту визначається як різниця його позитивних результатів, або вигід, та негативних результатів, або витрат. Тому методи оцінки ефективності на передінвестиційній фазі проекту, що використовується на багатьох підприємствах, є більш простими, однак теоретично менш точними та не враховують неоднозначні ситуації, які можуть вплинути на хід реалізації проекту в майбутньому, а також нові та складні фактори, що в різному ступені визначають успішність проекту. Таким чином виникає необхідність в розробці такої методики, яка б дала змогу прийняття рішення відносно прийнятності певної інвестиційної пропозиції.

3. Формулювання цілей статті; виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

Програма – це стратегічна форма діяльності організації, що розроблена для створення цінності, що передбачається місією програми [1, с.85]. Стратегія програми є центральним елементом в підготовці та оцінці цінності на стратегічному рівні. Ієрархія цілей програми має відповідати стратегічним та тактичним цілям підприємства в цілому. Для того щоб

визначити стратегію програми необхідно виконати попередню оцінку фінансово-економічної ефективності кожного проекту, що входить до складу програми, а також прогноз витрат на реалізацію програми в цілому.

Досліджуючи проект на передінвестиційній фазі використаємо метод, в основі якого є феномен альтернативного вибору, в якому гнучкість вибору, що забезпечується на всіх стадіях проекту, направлена на зменшення невизначеності, що впливає на проект, а оцінка ступеню ризику виконується за рахунок використання спеціалізованої методології аналізу варіантів реального інвестування [1, с.87]. Використання методів оцінки та аналізу проектів передбачає множини прогнозних розрахунків та оцінок, що базується на можливості використання ряду цілей.

Також доцільним в даному випадку є представлення місії програми як множини взаємопов'язаних цілей, що є органічними складовими частинами місії, а це говорить про цілісність програми в цілому. Таким чином місія програми буде визначатись цілями кожного проекту. І тому в даному випадку доцільним буде використання методики статичного визначення місії програми, що передбачає побудову множини потенційно можливих варіантів цілей і вибір з неї найкращого варіанту на основі сукупності цілей (багатоцільовий відбір) [3, с.60].

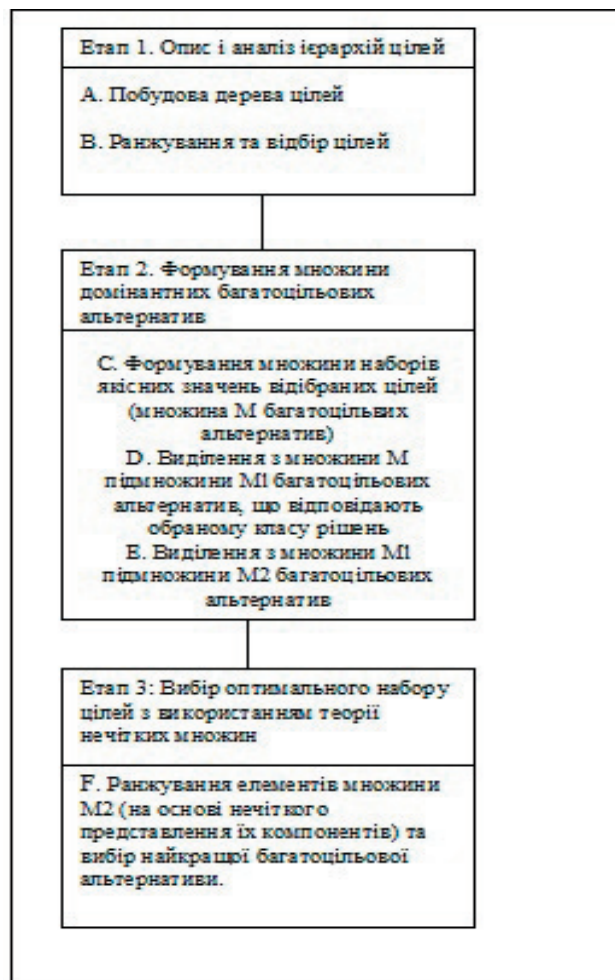

Рис. 1. Основні етапи процедури статичного визначення цілей програми

Статичне визначення місії полягає в послідовному звуженні множини можливих цілей з формуванням оптимального набору відібраних цілей – оптимальної багатоцільової альтернативи. При статичному визначенні місії використовується метод аналізу ієрархій, якісні методи прийняття рішень, методи теорії нечітких множин [4, с. 61].

Процедура статичного визначення місії програми для окремого підприємства складається з наступних етапів (рис. 1):

А. Формулюється місія програми. Місія, як правило, розкладається на множину цілей наступного рівня, останні розкладаються на свої складові і т.д. доти, поки не одержимо кінцеві (термінальні) цілі. Таким чином, формується ієрархія цілей, або цільове дерево.

В. Для програми окремо взятого підприємства може мати місце велике число термінальних цілей, тому необхідно ранжувати ці цілі, відібрати з них обмежену кількість (порядку 5...7) найбільш значущих. Ранжування і добір виконується по вагових коефіцієнтах на основі методу аналізу ієрархій із залученням експертів [4, с.23].

С. Відібрані цілі трактуються як лінгвістичні змінні, що приймають якісні значення (встановлені експертами і що виражаються словесними формулюваннями типу «низький, середній, високий» і т.д.). Якісна шкала цілей відображається на кількісній шкалу, на якій кожній лінгвістичній оцінці зіставляється точка, що виражає певне число балів. Множина М усіх можливих наборів бальних значень обраних термінальних місій утворює багатокритеріальний простір. Точки в сформованому просторі будемо називати багатоцільовими альтернативами.

Д. Множина М на основі думок експертів розбивається на непересічні підмножини - класи рішень,

обумовлені обмеженнями на споживані ресурси програми, у першу чергу, на фінансові і часові ресурси. Вибирається найкращий клас рішень, який влаштовує з погляду обмежень на ресурси (множина М1).

Е. У множині М1 на основі відносин домінування формується підмножина М2 домінуючих багатоцільових альтернатив (оптимальних за Парето).

Ф. Для кожної домінуючої альтернативи на основі представлення її компонентів (цілей) в вигляді нечітких змінних обчислюється числовий індикатор - індекс досягнення цілі. Результатом даної процедури є альтернатива з максимальним значенням цього індикатора, що вказує на ті значення цілей, які необхідно досягти в програмі і які визначатимуть місію програми.

Висновки

Майбутнє кожного інвестиційного проекту, майбутні доходи та витрати можливо лише спрогнозувати з тим чи іншим ступенем впевненості. Перш ніж інвестувати кошти необхідно детально та обґрунтовано провести дослідження в процесі передінвестиційної фази проектів. Ідеї, що виникають в ході ідентифікації інвестиційних проектів, повинні відповідати місії програми.

Після виникнення ідеї програми, що має базуватись на концепції побудови місії, формулюються цілі проектів, що входять до складу програми. На стадії розробки досить важливим є уточнення цілей проекту та засобів їх досягнення. Розглянута методика надасть можливість визначення фінансово-економічної ефективності програми, факторів невизначеності і ризиків, які можуть вплинути на успіх здійснення проекту.

Література

1. Руководство по управлению инновационными проектами и программами: т.1, версия 1.2 / пер.на рус.язык под ред. С.Д.Бушуева. – К.: Наук.світ, 2009. – 173 с.
2. Москві С.О., Бевз С.М., Верба В.А., Дідик В.Г., Новиков В.А., Унковська Т.Є. Проектний аналіз. – Київ: ТОВ „Видавництво Лібра”, 1998. – 368 с.
3. Юдицкий С.А., Владиславлев П.Н. Технология выбора целей при проектировании бизнес - систем. // Приборы и системы. Управление. Контроль. Диагностика. – 2002. - №12. – с.60 –64.
4. Саати Т. Приятие решений. Метод анализа иерархий. - М.: Радио и связь, 1993. – 150 с.